

Lloyd C. Douglas

OBSTACOLE



Lloyd C. Douglas

OBSTACOLE

Traducere din limba engleză de
Jul. Giurgea

Ediție revizuită de Elena Coman

Editura BOOKSTORY

București

– 2023 –

PREFAȚĂ

Apariția lui Lloyd C. Douglas în literatura americană nu a fost considerată de cititorii săi și de lumea care îl cunoștea drept o încercare de a se manifesta în domeniul literar – cu obișnuitele stângăcii și naivități inerente începătorului care ar vrea să-ți prezinte fragmente din viață, cu scăpărări de umbre și lumini, reflectate prin prisma sufletului său –, ci ca o continuare a carierei sale de predicator care, schimbând amvonul bisericii parohiale, de unde se adresa unui public restrâns de credincioși, a trecut la tribuna publică a literaturii, de la înălțimea căreia se poate adresa păturilor largi ale cititorilor săi. Lloyd C. Douglas a fost preot timp de treizeci de ani și întreaga sa operă este îmbibată de experiența câștigată în calitate de predicator și duhovnic, iar în această operă încearcă să înfățișeze conflictele sufletești ale oamenilor pe care i-a cunoscut.

Când am luat hotărârea de a prezenta publicului român una dintre cărțile acestui autor, m-am călăuzit numai de gândul de a dovedi că o operă bună și durabilă se poate scrie fără să te preocupe de păcatele și slăbiciunile oamenilor, pe

care – cu intenția de a capta interesul cititorului – încerci să le exalți, chiar și atunci când ești convins că ai apucat-o pe un drum greșit. Am ales cartea *Obstacole*, apărută în ianuarie 1939, deși autorul ei tipărise cu mult înainte romanele *Drapele albe*, *Obsesia* și *Parada*, care îi asiguraseră popularitatea în America.

Această alegere se datorează în primul rând faptului că această carte – tocmai contrar procedurii caracteristic al autorilor anglo-saxoni, practicat aproape fără excepție – nu începe cu paginile greoaie și aproape indigeste ale introducerii în subiect, ci din prima clipă te trezești în plină desfășurare a unei situații dramatice care cucerește în mod definitiv interesul și îți sugerează convingerea că ai de-a face cu un autor sincer, care știe ce vrea, căci și-a studiat subiectul în toate amănuntele, astfel că a reușit să creeze o operă durabilă; în al doilea rând, am ales această carte pentru motivul că la două luni după apariția sa, în 1939, a putut ajunge la un tiraj de optzeci și unu de mii de exemplare, ceea ce înseamnă un important succes de librărie, știut fiind că în America succesele literare – în marea lor majoritate – reprezintă șapte până la cincisprezece mii de exemplare vândute, în afară de exemplarele ediției princeps, care se distribuie pe bază de subscripție unui grup de bibliofili, înainte de a da ediția populară în librărie. De atunci încoace succesul acestei cărți a mers crescând și paralel cu romanul *Noatenul* al lui Marjorie Kinnan Rawlings, care a reușit să se impună ca „National Best Seller” și care din aprilie până în noiembrie 1938 ajunsese la două sute șazeci și cinci de mii de exemplare vândute.

Al treilea motiv care m-a îndemnat să mă opresc la această carte este faptul că acțiunea ei, transpusă pe ecran, a ajuns în primăvara anului 1940 să fie prezentată și în România, așa că în amintirea multora dintre cei care vor citi acest roman va mai stărui imaginea lui Akim Tamiroff în rolul lui Tubby Forrester și a tulburătoarei artiste Dorothy Lamour, care a interpretat-o pe exotica Lan Ying.

Aș mai avea de adăugat că întreaga operă literară a scriitorului Lloyd C. Douglas este formată din cărți scrise cu teză și gravitează în jurul aceleiași preocupări, aceea de a dovedi că religia nu este un simplu misticism și nu este nici o practică sentimentală, profesată de habotnici, ci este o știință care – ca toate celelalte științe recunoscute – nu poate fi înțeleasă decât de cei inițiați, care îi cunosc misterele, iar cei care nu le cunosc trebuie să primească cuvântul evanghelic ca pe un adevăr imutabil – care în anumite împrejurări poate fi verificat de anumiți oameni – pentru dezmințirea căruia nimeni nu a reușit încă să emită o teorie valabilă.

Fără intenția de a divulga ceva din subiectul cărții, ceea ce ar diminua interesul cititorilor pentru lectura romanului, îmi voi permite să spun că acțiunea acestuia se desfășoară în jurul prezumției – ridicate la rang de dogmă de un celebru profesor neurolog al unei facultăți de medicină – că pentru a deveni om de știință trebuie să renunți la toate plăcerile lumii și omul nu trebuie să te intereseze cu nimic mai mult decât „o biată mașină” care ar avea nevoie de reparație.

În fața acestui fanatic și tiran, autorul pune „un practician al medicinei generale”, nu mai puțin celebru, ale cărui principii se rezumă la convingerea că „principalul bun din viață este dragostea față de oameni”, cărora nu este de ajuns să le vindeci trupul, ci trebuie să te interesezi și de vindecarea sufletului lor. Între aceștia doi intervine un tânăr chirurg și asistent la catedra de anatomie, la început cu idei preconceptuate, până când își dă seama că atitudinea „medicului rural” reprezintă o valoare terapeutică și umanitară mult mai importantă decât teoriile intelectuale ale maestrului său Tubby Forrester. De aici urmează conflictul în jurul căruia se brodează acțiunea dramatică a romanului.

Jul. Giurgea

I

Era ora două după-amiază, în ultima joi a lunii septembrie: ziua de deschidere a semestrului de iarnă.

În atmosferă tremura o căldură sufocantă, contrară temperaturii obișnuite în acest anotimp, și în sala de cursuri a profesorului Milton (Tubby) Forrester aerul era tot atât de nemișcat și de rigid ca și cadavrele din vechiul laborator de anatomie din sala de alături.

Dar, deși atmosfera din sumbrul și micul amfiteatru nu părea să prevestească o primire binevoitoare a studenților, era totuși încărcată până la saturație de o enervantă așteptare. Îndemnul care îi lipsea era înlocuit de conștiința importanței momentului, deoarece anatomia, predată de strălucitul și irascibilul Forrester, era considerată drept cursul cel mai de seamă din programa celor patru ani de studiu.

În nădejdea că vor fi bine văzuți chiar de la început datorită punctualității, noii studenți din anul întâi de la Medicină, în număr neobișnuit de mare – o sută treizeci și trei, de această dată în majoritate bărbați, în afară de opt –, se adunaseră nerăbdători și emoționați, întocmai ca niște călători care se îmbarcă pentru prima dată la bordul unui transoceanic.

Jumătate dintre acești studenți își obținuseră diplomele de bacalaureat la colegiul de stat, care nu era mai departe de un kilometru de facultate. Ceilalți își obținuseră titlurile de la diverse instituții, răspândite între Alleghany și Oceanul Pacific. O parte dintre ei, cei care fuseseră mai îndrăzneți, făcuseră cunoștință unul cu altul în sala de publicații a facultății, chiar în timpul respectivei dimineți; cu toate acestea, se simțeau

străini în mediul neobișnuit în care se găseau; până și cei care își petrecuseră toată viața la o depărtare de cel mult câteva sute de metri de Facultatea de Medicină.

Dar, fie că erau originari din apropiere, fie că veniseră de la mare depărtare, în timpul acestei după-amiezi nu se găsea, printre cei prezenți în sala de cursuri a lui Tubby Forrester, nimeni care să nu fi aflat despre scenele îngrozitoare provocate de nerăbdarea profesorului, despre aroganța lui, despre violențele lui de limbaj și despre felul umilitor în care vorbește cu studenții. Tubby era grosolan și greu de digerat, ca o lipie de orz, dar își cunoștea meseria. Era nu numai un distins profesor de anatomie, ci și o autoritate recunoscută în domeniul neurochirurgiei. Pereții biroului său erau plini de certificate impresionante, eliberate de universități și societăți științifice, de diplome onorifice, litografiate pe pergament, în patru limbi.

Nu existau decât foarte puține facultăți de medicină unde un începător să se găsească de la primii pași în studiul anatomiei sub supravegherea unui astfel de talent. Tubby afirma că dacă omul dispune de un simț firesc de orientare, calitățile lui se manifestă numaidecât. De aceea stătea mereu la pândă, pentru a descoperi un posibil geniu în acest domeniu. Le spunea colegilor săi de catedră că este mereu în căutarea unui anatomist începător care să poată dovedi aptitudini speciale pentru neurochirurgie.

Studenților obișnuiți nici prin minte nu le-ar fi trecut să se gândească, chiar din primul moment, că poate s-ar simți mai bine la o facultate unde mediocritățile sunt tratate cu mai multă îngăduință. Pentru ei partea importantă era să-și poată obține diploma cu prețioasa semnătură a lui Tubby.

Totuși, nu s-ar putea afirma că cei lipsiți de calități ar fi fost încurajați de acest ilustru bărbat. Tubby nu se ferea câtuși de puțin să le spună că pe el nu-l interesează decât cei zece care reprezentau elita studenților veniți la cursul său. Atitudinea lui față de marea majoritate a studenților era încărcată de

dispreț. Sarcasmele lui sângheroase îi copleșeau în așa măsură, încât studenții își simțeau sufletul încărcat de ură împotriva lui și ochii li se aprindeau ca de flăcări din pricina revoltei stăpânite. Sute de medici practicanți erau mândri să poată afirma că și-au făcut studiile de anatomie cu Forrester, dar adăugau întotdeauna că Tubby este o brută, și mulți dintre cei care își aduceau aminte mai limpede de insultele dureroase cu care îi copleșise vorbeau despre el în termeni și mai necruțători.

În după-amiaza aceasta studenții din anul întâi se așezaseră în băncile în formă de scară ale hemiciclului și stăteau cu coatele proptite pe pupitrele uzate, urmărindu-și tremurul nervos al degetelor care răsuceau colțurile caietelor imaculate.

Din când în când aruncau câte o privire înspăimântată spre ușa care dădea în biroul lui Tubby. Primii martiri ai creștinismului, care așteptau în mijlocul arenei ca să se deschidă cușca leilor, aveau cel puțin mângâierea că chinurile lor se vor termina repede. Dar chinurile pricinuite de prezența lui Tubby Forrester trebuiau să dureze patru ani!

Se moștenise tradiția că prima ședință împreună cu ursul acesta sălbatic va oferi un spectacol dintre cele mai interesante, presupunând că nu faci parte dintre cei zece sau doisprezece aleși care, ridicându-se în picioare, aveau norocul să se distingă dintre colegii lor sau să fie executați în mod definitiv, cu un schimb preliminar de cuvinte în timpul căruia era primejdios să te arăți om de spirit, dar în același timp dezastruos să fii prost.

Alocuțiunea și-o începea de obicei numind această întâlnire „Ceasul primului Contact”, o expresie care trebuia să provoace o furtună de râsete sarcastice, deoarece aceasta era fraza cu care capela universitară și „Adunările Creștinești” încercau să-i atragă pe noii studenți. Ireverența lui diabolică îl îndemna pe Tubby să ia în bătaie de joc aceste clișee ale altruismului organizat. Dar după ce se termina „Ceasul primului Contact”, se termina și cu subtilitatea ironiilor și presimțea ce te așteaptă, în calitate de student la cursurile de anatomie ținute de

Forrester: „Dacă aveți nevoie să fiți tratați cu îngăduință și să fiți dădăciți, mormăia Tubby cu glasul răgușit, înscrieți-vă ca membri ai clubului «Camarazii Veseli» sau la clubul «Legământul Creștinesc». Iar dacă sunteți de părere că constituția dumneavoastră va avea nevoie de și mai multă îngăduință, în localitatea aceasta se găsesc o mulțime de instituții unde puteți găsi îngăduință mai multă decât vă trebuie. Veți avea ocazia să învățați cum trebuie să vă purtați pentru a părea mai amabili decât un câine opărit. Vi se va oferi ceai, veți cânta psalmi și veți dezlega șarade. Iar dacă veți avea poftă să vedeți pe cineva că vă linge tălpile încălțămintei, veți avea parte și de asta. Dar aici să nu vă așteptați la așa ceva. Clădirea aceasta este destinată Științei. Aici ne străduim ca în timpul lucrărilor noastre să fim cât mai exacti; să fim oameni sinceri în cercetările pe care le facem. Dacă se va întâmpla să fiți niște măgari, e mai bine să vă duceți în altă parte, unde eventual ați putea fi considerați drept zebre.”

În clipa aceasta ușa biroului său se deschise și Tubby apără în sală. Sosise cu zece minute întârziere și se apropie mândru și cu pași înceți de masa înaltă care îi servea drept pupitru. Masa aceasta, montată pe rotile înalte, cu benzi de cauciuc și acoperită cu o placă de marmură cu o grosime de două degete, avea un metru și optzeci de centimetri lungime și nouăzeci de centimetri lățime; nu era nevoie să fii student la medicină pentru a-ți putea da seama la ce servea atunci când nu ținea loc de strană pentru Tubby.

Grupul de studenți încremeni în nemișcare și deveni atent când ochii reci ca de gheață ai maestrului se plimbară pe deasupra amfiteatrului plin de tineri. Tubby îi examinează cu nepăsare în timp ce mâinile lui amândouă se jucau cu lanțul de platină al ceasornicului, lanț care trecea de la un capăt la altul peste pânțelele său impunător; mișcările mâinilor lui te înspăimântau și te făceau să te gândești la felul în care cineva ascute un cuțit de înjunghiere.

— Dragii mei prieteni creștini, începu el, accentuând fiecare cuvânt.

Un hohot general de râs dovedi că Tubby era la înălțimea imaginii pe care și-o făcuseră despre el: „E un tip fără pereche.”

— Vă doresc cu toată plăcerea, continuă Tubby în bătaie de joc, să fiți bineveniți, toți care v-ați prezentat în număr atât de mare la „Ceasul primului nostru Contact”. Printre cei care înainte de dumneavoastră au trecut prin aceste încântătoare săli, pentru a se dedica activității celei mai vechi profesii – în afară de una singură –, probabil s-a găsit cineva care să vă spună că în acest mic și cochec amfiteatru, și mai ales în atelierul mult mai practic care se găsește alături, noi formăm o singură și fericită familie ai cărei membri se iubesc unul pe altul cât e ziua de lungă.

Se opri pentru a da timp acestei ironii să-și facă efectul și apoi să recolteze succesul, reprezentat de chicotelile ironice și râsetele batjocoritoare ale asistenței. Privirile lui tăioase străbăteau rândurile studenților, plimbându-se din treaptă în treaptă; ochii lui tăioși parcă ar fi vrut să te ucidă în cazul în care ai fi refuzat tributul convenit spiritului său caustic. Atitudinea lui era exact ca a unui sergent reangajat care își inspectează plutonul în speranța că va descoperi vreun nasture care să nu fie bine cusut.

Pauza deveni de o lungime înspăimântătoare. Pe la mijlocul rândului celui mai de sus, privirile lui Tubby se opriră o clipă, apoi continuară să se plimbe până la capătul rândului și se întoarseră iarăși spre mijloc, ca să se concentreze pe obrazul unui tânăr, care nu-și dădea câtuși de puțin seama de felul în care îl cercetează profesorul său. Urmă o tăcere ca de cimitir, dar tânărul distrat nu dădu atenție acestei întreruperi prevestitoare de rele și părea că nu bănuiește focul concentric al dușmanului, îndreptat spre el.

În această clipă torentul de violențe începu să se reverse din nou, dar părea că-i lipsește finețea de la început. Tubby nu

mai era în vervă. La fiecare cuvânt îndrepta câte o privire uci-gașă spre mijlocul băncii de sus, unde văzuse profilul nepăsător al tânărului. Era un obraz slab și energic, ale cărui trăsături aveau aceeași precizie și imobilitate ca gravura unei medalii. Buzele lui erau în repaus, dar nu strânse, așa că nu dovedeau nici animozitate, nici dezaprobare. Dacă ar fi fost crispate în semn de ostilitate, profesorul Tubby s-ar fi simțit mai mulțumit. Ar fi avut ocazia să-i servească acestui debutant nemulțumit câteva cuvinte, menite anume să-l facă să se supere. Dar buzele acestea nu exprimau nemulțumire, ci numai indiferență. Ochii căzuți adânc în fundul capului pe care Tubby încercase să-i înfrunte explorau cu toată liniștea un colț al sălii, exact locul unde peretele cu urme de funingine se îmbina cu plafonul decolorat. Se vedea destul de limpede că vlăjganul acesta ne-suferit nu asculta la ce spunea el decât atunci când era convins că ceea ce aude merită respectuoasa lui atenție.

Perorația batjocoritoare a lui Tubby se desfășura cu greutate și fără să-și facă efectul. Toți cei din amfiteatru – în afară de unul singur – presimțeau că verva profesorului lor a fost frânată de o mână ireverențioasă, dar niciunul dintre ei nu era atât de curios încât să îndrăznească să întoarcă privirea. În această clipă instinctul de conservare al celor prezenți era extrem de acut.

Ironiile usturătoare ale lui Tubby mai continuară câteva minute, dar în cele din urmă se plictisi și el. Tonul și debitul vorbelor se schimbă pe neașteptate. Scoase o batistă mare, albă și-și șterse sprâncenele umede, surâse, încercă să pară mulțumit și repetă – ca și când ar fi fost o noutate – vechea lui glumă referitoare la specializarea în studiul medicinei.

— Dacă trebuie numaidecât să vă specializați, continuă el, alegeți dermatologia, deoarece în felul acesta pacienții dumneavoastră nici nu se vor vindeca niciodată, nici nu vor muri niciodată, și nu veți risca să fiți treziți din somn în timpul nopții.

Cuvintele acestea îi făcură pe toți să râdă, în afară de unul singur, nesuferitul tânăr care era pe banca din rândul cel mai de sus, care – dacă auzise ceva din această veche șaradă – probabil își zicea că ar fi nepoliticos să râdă la o glumă atât de răsuflată.

Tubby se opri din nou și, schimbând macazul, începu să vorbească domolit despre felul de viață al medicilor, întrebându-i fraze sincere și neașteptate. Aceasta nu este o ocupație, ci o vocație, declara el cu glasul grav; mai curând o sclavie pe viață decât un fel de a-ți câștiga existența; mai curând o obsesie decât o profesie.

— Foarte curând vă veți clasa din proprie inițiativă în categoriile din care faceți parte – datorită calităților dumneavoastră firești sau a stăruinței. Aceasta se va întâmpla chiar din primul an. Judecând după datele statistice, cincisprezece la sută dintre dumneavoastră sunt atât de puțin inteligenți și atât de leneși, încât vor fi eliminați – pentru binele universității, al publicului și în propriul lor interes. Cincizeci la sută dintre dumneavoastră își vor trece examenele și vor obține titlurile și diplomele ce li se cuvin. Lipsa de talent și de îndemnare poate fi înlocuită cu amabilitatea față de pacienți. Întemeindu-vă mai mult pe sentimente decât pe cunoștințele din domeniul științific și administrând bolnavului simpatie și aspirină, veți putea câștiga dublu în raport cu ceilalți colegi care știu de două ori cât știți dumneavoastră. Aceste două grupuri reprezintă șaiszeci și cinci la sută dintre dumneavoastră. Un sfert dintre studenții primului an de facultate se vor dovedi mai buni decât mediocri; mai buni decât medicul mediocru. Vă veți face datoria cum vă veți pricepe mai bine, bazându-vă pe cunoștințele pe care le aveți, și veți merita stima ce vi se cuvine pentru stăruința dumneavoastră. Între cei zece la sută care mai rămân – cei zece la sută care se află în rândurile de deasupra – s-ar putea afirma că se găsește un talent care va deveni precursor. Nimeni n-ar putea să jure că așa se va întâmpla, dar nu este exclus să se întâmple. Deocamdată eu nu